

diálogos con los pueblos indígenas

GENERANDO REDES, conciencia e instrumentos para la defensa de los derechos de los pueblos indígenas

Resumen de contenido de las Jornadas: Pueblos Indígenas, retos y compromisos comunes

Madrid, 16 y 17 de Noviembre de 2009

Los días 16 y 17 de noviembre de 2009, a instancias de las organizaciones ACSUD Las Segovias (País Valencià), alterNativa Intercambio con Pueblos Indígenas (Catalunya), Grupo de Trabajo Intercultural Almaciga (Madrid) y Mugarik Gabe (País Vasco), se celebraron en Madrid dos jornadas de trabajo sobre la Declaración de las Naciones Unidas sobre los Derechos de los Pueblos Indígenas y el Convenio 169 de la OIT (Organización Internacional del Trabajo) sobre Pueblos Indígenas y Tribales en Países Independientes, los principales instrumentos internacionales existentes para la defensa de los derechos de los pueblos indígenas. En las mencionadas jornadas participaron activamente diferentes actores implicados, directa e indirectamente, con los mencionados pueblos: instituciones de cooperación centrales y autonómicas, partidos políticos, sindicatos, así como ONGD y movimientos sociales.

Las mismas contaron con la participación de cuatro personas expertas, quienes expusieron los contenidos e implicaciones esenciales de ambos instrumentos:

- **James Anaya**, Relator Especial de Naciones Unidas para los pueblos indígenas,
- **Birgitte Feiring**, Directora del Programa de Promoción del Convenio 169 de la OIT,
- **Adelfo Regino**, abogado mixe, coordinador de la organización Servicios del pueblo Mixe (Oaxaca-México) y
- **Magdalena Sarat**, representante de Conavigua (Coordinadora nacional de Viudas de Guatemala) y de la Coordinadora de organizaciones mayas de Guatemala Waqib Kej.

El **objetivo central** de estas jornadas radicaba en la revisión, análisis y discusión sobre la aplicabilidad de ambos instrumentos, más allá del ya superado reconocimiento de los mismos en cuanto al establecimiento de los derechos individuales y colectivos que corresponden a los pueblos indígenas. Y todo ello, teniendo presente que el Convenio 169 fue ratificado por el gobierno español en febrero de 2007 y que, éste mismo, tuvo una importante implicación en la aprobación en Naciones Unidas de la Declaración, el 13 de septiembre del mismo año, a cargo de la Asamblea General.

En este Boletín nº 2 sobre Derechos Indígenas, queremos reflejar los principales puntos expuestos por las personas arriba reseñadas en torno a la Declaración de Naciones Unidas (dejando para un posterior boletín el Convenio 169) y que abrieron los conversatorios que con los diferentes actores participantes se realizaron en estas jornadas de trabajo.

Declaración de Naciones Unidas sobre los Derechos de los Pueblos Indígenas

La Declaración de Naciones Unidas ha supuesto el reconocimiento de los pueblos indígenas, por parte de los estados, como sujetos políticos e interlocutores en todos aquellos asuntos que, directa o indirectamente, les afecten. Posiblemente, este es el resultado más importante de un dilatado proceso de negociación entre las partes a lo largo de más de veinte años.

A partir de lo anterior, las distintas intervenciones destacaron diversos puntos que se pueden agrupar en diferentes bloques centrales:

• Legitimidad

Como ya se ha señalado, el largo proceso de negociación entre los pueblos indígenas del mundo y, en primera instancia, los distintos niveles del sistema de las Naciones Unidas y, posteriormente, con los propios estados, marca un primer punto de legitimidad al proceso. El mismo supuso un reconocimiento explícito del protagonismo y liderazgo de estos pueblos en el sistema de Naciones Unidas, al convertirse en el único proceso en la larga historia de esta institución internacional en el que se admiten terceras partes, los pueblos indígenas, en un proceso de declaración.

Así mismo, en aplicación efectiva de una de las más importantes demandas de estos pueblos, como es la participación directa en aquellos asuntos que les competen y afectan, la Declaración adquiere legitimidad al suponer un pacto o entendimiento entre los gobiernos y los pueblos indígenas respecto a los derechos humanos individuales y colectivos que les corresponden.

• Instrumento de derechos humanos

Se ha producido, tras la aprobación de la Declaración y a cargo de diferentes gobiernos, una interesada discusión sobre su carácter vinculante, así como sobre la posible tensión entre la consideración de derechos universales y derechos aplicables a un único colectivo humano. Sin embargo, es oportuno manifestar con claridad meridiana que esta Declaración lo que hace es enfocarse sobre una serie de derechos humanos fundamentales y los contextualiza en un sector específico de la población mundial. No establece por lo tanto nuevos derechos, sino que habla de aquellos reconocidos universalmente y su aplicabilidad a quienes históricamente han sido despojados de la posibilidad de su ejercicio, con la inclusión, además, de la propia visión indígena de los mismos, igualmente ignorada y/o negada a lo largo de los años.

En relación directa con esa nueva visión de derechos reconocidos, es importante destacar la contribución de los pueblos indígenas al derecho internacional, materializada en la incorporación de la visión colectiva en la Declaración. Dicha inclusión supone un importante aporte al carácter evolutivo en la interpretación de los derechos humanos, que permite por fin permite despegarse del pensamiento dominante en las últimas décadas, caracterizado por una percepción individualista de los derechos humanos. Así, plantea un nuevo modelo de derechos humanos que nos lleva de una óptica individualista a otra que incluye los derechos colectivos.

• Instrumento reparador

Tal y como de alguna forma ya se ha citado anteriormente, la Declaración de Naciones Unidas implica un reconocimiento de las violaciones históricas, de la desventaja permanente en cuanto al ejercicio de los derechos humanos por parte de los pueblos indígenas. Desde ahí, se entiende el carácter de instrumento reparador, al reafirmar los derechos y las medidas correctoras que son imprescindibles adoptar y aplicar por parte de los estados y los organismos internacionales para el cumplimiento de los derechos reconocidos.

• Desafíos

Sin duda, este es el elemento medular, ya que los desafíos que ahora se abren son muchos y definirán la voluntad política verdadera y comprometida para la aplicación de los derechos. Es necesario avanzar en el reconocimiento del estatus jurídico de este instrumento, pues sobrepasa el nivel de simples recomendaciones, estableciendo toda una serie de obligaciones de los estados para su aplicación. Es importante tener en cuenta, en relación con el carácter vinculante de la Declaración, que ésta se inscribe en el marco de la Carta de las Naciones Unidas y está directamente vinculada con el Pacto Internacional de Derechos Civiles y Políticos y con el Pacto Internacional de Derechos Económicos, Sociales y Culturales, ambos de obligado cumplimiento por parte de los estados.

A partir de lo que antecede, el gran desafío está en hacer realidad la Declaración y garantizar su aplicación. Como se ha señalado para ello se requiere auténtica voluntad política, así como la introducción de reformas estructurales en los estados para la correcta adecuación y aplicación de los derechos de los pueblos indígenas en estos marcos estatales. Será también necesario un esfuerzo significativo en un permanente diálogo entre los gobiernos y los pueblos indígenas para solventar las diferencias y dificultades que vayan surgiendo y en el cual se deberá involucrar la comunidad internacional y el propio sistema de Naciones Unidas. No se puede olvidar que hoy en día el principal problema para estos pueblos sigue siendo la constante violación de sus derechos tanto en su carácter individual como colectivo.

• Derechos reconocidos

En estas jornadas no se pretendió entrar a un análisis pormenorizado de los derechos reconocidos en la Declaración, sin embargo, si parecía importante destacar, cuando menos aquellos principales y que han conformado el centro de la discusión en este largo proceso de negociación.

Una simple enunciación de aquellos conlleva citar el derecho a la libre determinación respecto a su condición política y a la definición de su desarrollo económico, social y cultural. Para ello, es condición ya señalada, el reconocimiento de sujetos políticos de los pueblos indígenas.

Igualmente, el reconocimiento de los derechos colectivos, al mismo nivel y armonizados con los individuales, también ha supuesto un importante avance, conjugado con la interpretación de los mismos y el derecho sobre la tierra, el territorio y los recursos naturales, rompiendo el tabú de que solo el estado es propietario del subsuelo y aire.

Por último, destacar el paso dado, en este caso respecto al Convenio 169 de la OIT, en referencia a la obligada aplicación del llamado consentimiento libre e informado previo para cualquier actuación que se quiera realizar, por parte de terceros, en los territorios indígenas.

diálogos con los pueblos indígenas

GENERANDO REDES, conciencia e instrumentos para la defensa de los derechos de los pueblos indígenas

• Algunas implicaciones para el estado español

Quedó de manifiesto que teniendo en cuenta el papel de este estado en la escena internacional y, especialmente, en el continente americano, el mismo juega un rol destacado, no evitable, como actor respecto a la aplicabilidad de los derechos reconocidos. Por tanto, su actuación influirá en el definitivo reconocimiento o no, en la viabilidad de la aplicación o no, de los derechos de los pueblos indígenas.

En este sentido, la política que se adelante, no solo en el campo de la cooperación para el desarrollo, sino también en la exterior, económica, comercial, etc. influirá, apoyará, instigará e incidirá, entre otras y de forma determinante, en las políticas públicas de terceros, en la construcción de estructuras verdaderamente democráticas, en la responsabilidad de las empresas transnacionales en sus actuaciones en los territorios indígenas mediante necesarias reglamentaciones internas que requieran a éstas el cumplimiento de la aplicación de los derechos humanos individuales y colectivos.

ACSUD
LAS SEGOVIAS
PAÍS VALENCIA

ALMÁCIGA
GRUPO DE TRABAJO INTERCULTURAL

alterNativa
Intercanvi amb Pobles Indígenes

MUGARIK GABE
O.N.G.D. / G.G.K.E.
Declarada de utilidad pública

Con la co-financiación de

Diàlegs amb els pobles indígenes

GENERANT XARXES, consciència
i instruments per la defensa dels
drets dels pobles indígenes

Resum del contingut de les jornades: Pobles indígenes, reptes i compromisos comuns

Madrid, 16 i 17 de novembre 2009

Els dies 16 i 17 de novembre de 2009, a instància de les organitzacions ACSUD-Las Segovias (País Valencià), alterNativa Intercanvi amb Pobles Indígenes (Catalunya), Grupo de Trabajo Intercultural Almaciga (Madrid) i Mugarik Gabe (País Basc), es varen celebrar a Madrid dues jornades de treball sobre la Declaració de les Nacions Unides sobre els Drets dels Pobles Indígenes i el Conveni 169 de l'OIT (Organització Internacional del Treball) sobre Pobles Indígenes i Tribals en Països Independents, els principals instruments internacionals existents per a la defensa dels drets dels pobles indígenes. En aquestes jornades, hi varen participar activament diferents actors implicats, directament i indirectament, amb els ja esmentats pobles: institucions de cooperació centrals i autonòmiques, partits polítics, sindicats, ONGD i moviments socials.

Tots aquestes organismes varen comptar amb la participació de quatre persones expertes, que varen exposar els continguts i les implicacions essencials d'ambdós instruments:

- **James Anaya**, relator especial de les Nacions Unides per als pobles indígenes,
- **Birgitte Feiring**, directora del Programa de Promoció del Conveni 169 de l'OIT,
- **Adelfo Regino**, advocat mixe, coordinador de l'organització Servicios del Pueblo Mixe (Oaxaca-México) i
- **Magdalena Sarat**, representant de Conavigua (Coordinadora Nacional de Viudas de Guatemala) i de la Coordinadora d'organitzacions maies de Guatemala Waqib Kej.

L'**objectiu central** d'aquestes jornades era la revisió, l'anàlisi i la discussió de l'aplicabilitat d'ambdós instruments, més enllà del ja superat reconeixement d'aquests textos pel que fa a l'establiment de drets individuals i col·lectius que corresponen als pobles indígenes. Cal tenir present que el Conveni 169 va ser ratificat al febrer de 2007 pel Govern espanyol que es va involucrar molt en l'aprovació de la Declaració de les Nacions Unides, que va ser efectiva el 13 de setembre del mateix any en el marc de l'Assemblea General de l'ONU.

En aquest butlletí núm. 2 sobre Drets indígenes (el Conveni 169 serà comentat en un butlletí posterior), volem mostrar els punts principals que les persones citades anteriorment varen presentar en relació a la Declaració de les Nacions Unides, i el diàleg que es va generar entre els diferents actors que hi participaven.

Declaració de les Nacions Unides sobre els Drets dels Pobles Indígenes

La Declaració de les Nacions Unides ha suposat que els estats reconeixin els pobles indígenes com a agents polítics i interlocutors en tots aquells assumptes que, directament o indirectament els afectin. Probablement, aquest és el resultat més important d'un dilatat procés de negociació entre les parts que ha durat més de vint anys.

A partir de tot el que hem explicat fins ara, les diferents intervencions varen destacar diversos punts que podem agrupar en sis blocs centrals:

• Legitimitat

Com ja s'ha assenyalat, el llarg procés de negociació crea un primer punt de legitimitat en el diàleg entre els pobles indígenes del món i, en primera instància, els diversos agents del sistema de les Nacions Unides i, posteriorment, amb els estats. Aquest aspecte va suposar un reconeixement explícit del protagonisme i del lideratge d'aquests pobles a les Nacions Unides, quan es va convertir en l'únic procés en la llarga història de la institució internacional, en què s'admetia una tercera part en el procés de la declaració: els pobles indígenes.

Alhora, resulta ser l'aplicació efectiva d'una de les demandes més importants d'aquests pobles: la participació directa en aquells assumptes que els comprometen i afecten. La Declaració adquireix legitimitat quan suposa un pacte o enteniment entre els governs i els pobles indígenes pel que fa als Drets Humans i col·lectius que els corresponen.

• Instrument de Drets Humans

Posteriorment a l'aprovació de la Declaració, diferents governs han mantingut una interessant discussió sobre el seu caràcter vinculant, i també sobre la possible tensió entre la consideració de drets universals i drets aplicables a un únic col·lectiu humà.

No obstant això, cal manifestar amb claredat meridiana que aquesta declaració s'enfoca en una sèrie de Drets Humans fonamentals i els contextualitza en un sector específic de la població mundial. Per tant, no estableix nous drets, sinó que parla d'aquells drets ja reconeguts universalment i de la seva aplicabilitat a aquells que històricament els ha estat arrabassada la possibilitat d'exercir-los, amb la inclusió, afegida, de la mateixa visió indígena, que ha estat igualment ignorada i/o negada al llarg dels anys.

En relació directa amb aquesta nova visió de drets reconeguts, és important destacar la contribució dels pobles indígenes al Dret Internacional, materialitzada amb la incorporació de la visió col·lectiva dins la Declaració. Aquesta inclusió suposa una aportació important al caràcter evolutiu d'interpretació dels Drets Humans, que permet finalment, desmarcar-se del pensament dominant de les últimes dècades, caracteritzat per una percepció individualista dels Drets Humans. Per tant, es planteja un nou model de Drets Humans que ens fa anar d'una òptica individualista a una que inclou els drets col·lectius.

• Instrument reparador

Tal com ja s'ha citat anteriorment, la Declaració de les Nacions Unides implica un reconeixement de les violacions històriques, i del desavantatge permanent de l'exercici i l'aplicació dels Drets Humans per part dels pobles indígenes. Aquest punt té caràcter d'instrument reparador, ja que reafirma els drets i les mesures correctores que cal adoptar i que han d'aplicar els estats i els organismes internacionals, per al compliment dels drets reconeguts.

• Reptes

Sens dubte, aquest és l'element medul·lar, ja que ara es presenten molts reptes que definiran la voluntat política vertadera i compromesa per a l'aplicació dels drets. Cal avançar en el reconeixement de l'estatus jurídic d'aquest instrument, ja que sobrepassa el nivell de simples recomanacions, i estableix una sèrie d'obligacions dels estats per a la seva aplicació. És important tenir present, en relació al caràcter vinculant de la Declaració, que aquest document s'inscriu en el marc de la Carta de les Nacions Unides, i està directament vinculat amb el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, i amb el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals, ambdós d'obligat compliment per als estats.

A partir d'aquests antecedents, el gran repte és fer realitat la Declaració i garantir-ne la aplicació. Com ja s'ha explicat, per aconseguir-ho es necessita una autèntica voluntat política, i també la introducció de reformes estructurals als Estats per a l'adequació correcta i l'aplicació dels drets dels pobles indígenes als marcs estatals. Serà també necessari un esforç significatiu en un diàleg permanent entre els governs i els pobles indígenes, per apropar diferències i resoldre les dificultats que vagin sorgint, en les quals, s'hi hauria d'implicar la Comunitat Internacional i el sistema de les Nacions Unides. No es pot oblidar que avui dia el principal problema per a aquests pobles continua essent la constant violació dels seus drets, tant de caràcter individual com col·lectiu.

• Drets reconeguts

En aquestes jornades no es va pretendre entrar en una anàlisi detallada dels drets reconeguts a la Declaració, encara que, sí que és important destacar com a mínim els drets principals i que han conformat el centre de la discussió en aquest llarg procés de negociació.

Una simple menció d'aquests drets, ens fa citar: el dret a la lliure determinació pel que fa la seva condició política i a la definició del seu desenvolupament econòmic, social i cultural. Per tot això, és una condició imprescindible el reconeixement de subjectes polítics dels pobles indígenes.

Igualment, el reconeixement dels drets col·lectius, al mateix nivell i harmonitzats amb els individuals, també ha suposat un avenç important, conjuntament amb la seva interpretació i el dret sobre la terra, el territori i els recursos naturals, amb la qual cosa es trenca el tabú que només l'Estat és propietari del subsòl i de l'aire.

Finalment, cal destacar el pas aconseguit, amb el Conveni 169 de l'OIT, pel que fa a l'obligada aplicació de l'anomenat consentiment lliure i informat previ per a qualsevol intervenció que es vulgui fer, per part de tercers, als territoris indígenes.

Diàlegs amb els pobles indígenes

GENERANT XARXES, *consciència
i instruments per la defensa dels
drets dels pobles indígenes*

• Algunes implicacions de l'Estat espanyol

Va quedar de manifest que tenint en compte el paper d'aquest estat a l'escena internacional i, especialment al continent americà, que té un paper destacat com a actor en l'aplicació dels drets reconeguts. Per tant, la seva actuació influirà en el reconeixement definitiu, o no, en la viabilitat de l'aplicació, o no, dels drets dels pobles indígenes.

En aquest sentit, la política que es faci, no solament en els camps de la cooperació per al desenvolupament, sinó també a l'exterior, econòmica, comercial, etc. influirà, donarà suport, instarà i incidirà, entre d'altres i d'una manera determinant, en les polítiques públiques de tercers, en la construcció d'estructures verdaderament democràtiques, en la responsabilitat de les empreses transnacionals en les seves intervencions en territoris indígenes mitjançant les reglamentacions internes necessàries que requereixin el compliment de l'aplicació dels Drets Humans individuals i col·lectius.

ACSUD
LAS SEGOVIAS
PAÍS VALENCIÀ

ALMÁCIGA
GRUPO DE TRABAJO INTERCULTURAL

alterNativa
Intercanvi amb Pobles Indígenes

MUGARIK GABE
O.N.G.D. / G.G.K.E.
Declarada de utilidad pública

Amb el cofinançament de:

Herri indigenek in berbetan

HERRI INDIGENEN ESKUBIDEEN DEFENTSAN SAREAK, kontzientzia eta tresnak sortuz

Jardunaldietako edukiari buruzko laburpena:

Herri indigenak, erronka eta konpromiso berdinak

Madriren, 2009ko azaroaren 16an eta 17an

2009ko azaroaren 16an eta 17an –ACSUD Las Segovias (País Valencià), alterNativa Intercambio con Pueblos Indígenas (Catalunya), Grupo de Trabajo Intercultural Almaciga (Madril) eta Mugarik Gabe (Euskadi) erakundeek hala eskatuta– bi lan-jardunaldi izan ziren Madriren. Haietan hizpide izan ziren Herri Indigenen Eskubideei buruzko Nazio Batuen Adierazpena eta LANEren 169. Hitzarmena, herrialde independenteetako herri indigenei eta tribalei buruzkoa. Izan ere, horiexek dira herri indigenen eskubideak defendatzen dituzten nazioarteko tresna nagusiak. Jardunaldietan, parte-hartze aktiboa izan zuten herri horiekin zuzeneko zein zeharkako harremana duten zenbait eragilek: estatu-mailako zein autonomia-erkidegoetako lankidetzak-erakundeek, alderdi politikoeak, sindikatuek, bai eta GGKEk eta gizarte-mugimenduek ere.

Jardunaldietan, lau adituren parte-hartzea izan zen, eta bi tresna horien oinarritzko edukiak eta inplikazioak azaldu zituzten:

- **James Anaya**, herri indigenetako Nazio Batuen kontalari berezia,
- **Birgitte Feiring**, LANEren 169. Hitzarmeneko Sustapen Programako zuzendaria,
- **Adelfo Regino**, abokatu mixea, Servicios del pueblo Mixe (Oaxaca-Mexiko) erakundeko koordinatzailea, eta
- **Magdalena Sarat**, Conavigua (Guatemalako alargunen koordinakunde nazionala) eta Waqib Kej delako Guatemalako erakunde maien koordinakundeko ordezkaria.

Jardunaldien **helburu nagusia** bi tresna horien aplikagarritasuna berrikustea, aztertzea eta eztabaidatzea izan da, dagoeneko onartutzat ematen baita tresna horiek herri indigenetako gizabanakoen eskubide indibidual eta kolektiboak aitortzen dituztela. Horretarako, kontuan hartu da Espainiako gobernuek berretsi egin zuela 169. Hitzarmena 2007ko otsailean, eta gobernu horren beraren esku-hartzea garrantzitsua izan zela Nazio Batuetan, urte bereko irailaren 13an, Batzar Orokorrean Adierazpena onar zedin.

Herri Indigenei buruzko 2. Aldizkari honetan, aurrean aipatutako pertsonen Nazio Batuen Adierazpenari buruz azaldutako puntu nagusiak adierazi nahi ditugu (beste aldizkari baterako utziko ditugu 169. Hitzarmenari buruzkoak). Pertsona horiek izan ziren, hain zuen, eragileekin eginiko elkarriketei hasiera eman zietenak, lan-jardunaldietan.

Herri Indigenen Eskubideei buruzko Nazio Batuen Adierazpena

Nazio Batuen Adierazpenari esker, estatuek subjektu politikotzat eta solaskidetzat hartu dituzte herri indigenak, zuzenean edo zeharka haiekin zerikusia duten gai guztietan. Behar bada, horixe da hogeitaz hamar urtean baino gehiagoan luzatu den alderdien arteko negoziazio-prozesu zabalaren emaitzarik garrantzitsua.

Aurrekoan oinarrituta, adituek zenbait puntu aipagarri azaldu zituzten. Gai orokor hauek daude laburtuta:

• Legitimitatea

Aipatu den bezala, munduko herri indigenek negoziazio-prozesu luzea izan zuten lehenik eta behin Nazio Batuen sistemako maila desberdinekin, eta gero, estatuekin beraiekin. Hori da prozesuari legitimitatea ematen dion lehen arrazoia. Horren ondorioz, protagonismoa eta aitzindaritza lortu zuten herri horiek Nazio Batuen sisteman; izan ere, nazioarteko erakundearen historia luzeari erreparatzen badiogu, prozesu horretan soilik onartu ziren hirugarren alderdiak (herri indigenak) adierazpen-prozesu batean.

Era berean, herri horien eskaerarik garrantzitsuenaren aplikazioari dagokionez –hau da, beren eskumenekoak diren edo haiekin zerikusia duten gaietan parte-hartze aktiboa izatea– Adierazpena legitimoa da; izan ere, gobernuen eta herri indigenen arteko itun edo elkar-ulertzeari ematen dio bide, dagozkien giza eskubide indibiduali eta kolektiboak buruz.

• Giza eskubideen tresna

Adierazpena onartu ondoren, zenbait gobernuak eztabaida interesatua piztu dute, haren izaera lotesleari buruz, bai eta eskubide unibertsalen eta eskubideak gizatalde bakar bati aplikatzearen artean sor daitekeen balizko tirabirari buruz ere. Aitzitik, komeni da argitzea Adierazpen hau oinarritzko giza eskubide batzuetan oinarritzen dela eta munduko herritarren sektore jakin baten testuinguruan jartzen dituela. Hortaz, ez ditu eskubide berriak aitortzen, eskubide unibertsalei buruz hitz egiten du eta historikoki haietaz baliatzeko aukerarik izan ez dutenei aplikatzen dizkie. Horrez gain, eskubideen ikuspegi indigena ere hartzen du kontuan, hori ere bazterrean utzi edota ukatu egin baita urteetan zehar.

Aitortutako eskubideen ikuspegi berri horri dagokionez, garrantzitsua da herri indigenek nazioarteko zuzenbideari eginiko ekarpena azpimarratzea. Izan ere, ekarpen horri esker, eskubideei buruzko ikuspegi kolektiboa sartu da Adierazpenean. Ikuspegi hori garrantzitsua izan da giza eskubideen interpretazioan aurrera egiteko, aukera eman baitu azken hamarkadetan nagusi izan den pentsamendua (giza eskubideak ulertzeko modu indibidualistan oinarritzen dena) alde batera uzteko. Horrenbestez, giza eskubideen eredu berria proposatu da; hau da, ikuspegi indibidualistatik eskubide kolektiboaren ikuspegiara eraman gaituena.

• Tresna zuzentzailea

Lehen ere nolabait aipatu den bezala, Nazio Batuen Adierazpenak aitortu egiten du indigenen eskubideak urratu egin direla historian zehar; hots, herri indigenak desabantailan egon direla giza eskubideei dagokienez. Hortik abiatuta ulertzen da tresna zuzentzailearen izaera; izan ere, berretsi egiten du estatuek eta nazioarteko erakundeek zer eskubide eta neurri zuzentzaile onartu eta aplikatu behar dituzten, aitortutako eskubide horiek bete daitezzen.

• Erronkak

Zalantzarik gabe, horixe da muina; izan ere, orain sortuko diren erronkak asko dira, eta benetako borondate politikoa, konprometitua, definituko dute, eskubide horiek bete daitezzen. Tresna honen estatus juridikoa aitortu behar da, ez baita gomendioak emate hutsera mugatzen. Horretarako, zenbait betebeharrak ezarri behar zaizkie estatuei, eskubideak aplikatu dituzten. Garrantzitsua da kontuan hartzea, Adierazpenaren izaera lotesleari dagokionez, Nazio Batuen Gutunaren esparruan sartzen dela eta zuzeneko lotura duela Eskubide Zibil eta Politikoen Nazioarteko Itunarekin eta Eskubide Ekonomikoei, Sozialei eta Kulturei buruzko Nazioarteko Itunarekin. Biak ere estatuek derrigorrez bete behar dituztenak dira.

Aurrekoa kontuan hartuta hauxe da erronka: Adierazpena gauzatzea eta behar bezala aplikatzen dela bermatzea. Esan bezala, horretarako, beharrezkoa da benetako borondate politikoa edukitzea, eta estatuetan egitura-erreformak egitea, herri indigenen eskubideak behar bezala egokitu eta aplikatu daitezzen estatu-esparru horietan. Horrez gain, ahalegin handia egin behar da gobernuen eta herri indigenen arteko etengabeko elkarrizketan sortuz joango diren desadostasunei eta desberdintasunei konponbidea bilatzeko, eta horretan esku hartu behar dute nazioarteko Erkidegoak eta Nazio Batuen sistemak berak ere. Ezin da ahaztu herri hauen eskubideak etengabe urratzen direla oraindik ere, indibidualak zein kolektiboak, eta horixe dela haien arazo nagusia. .

• Eskubide aitortuak

Jardunaldien helburua ez da izan Adierazpenean aitortzen diren eskubideei buruzko azterketa zehatza egitea. Dena dela, garrantzia eman nahi izan zaie eskubide nagusiei; hots, negoziazio-prozesu luze horretan eztabaidagai nagusi izan direnei.

Haiek aipatze hutsak berekin du herri horien erabakitzeo eskubidea aipatzea, politikari dagokionez, baita garapen ekonomikoari, sozialari eta kulturalari dagokionez ere. Horretarako, jada aipatu dugunez, beharrezkoa da herri indigenak subjektu politikotzat hartzea.

Era berean, eskubide kolektiboak aitortzea, maila berean eta indibidualekin lotuta, aurrerapen garrantzitsua izan da, baita haien interpretazioa eta lurrarekiko, lurraldearekiko eta baliabide naturalekiko eskubidea bera ere. Horrek deuseztatu egin du tabu hau: estatua dela zorupearen eta airearen jabe bakarra.

Azkenik azpimarratu nahi da zer urrats eman den LANEren 169. Hitzarmenarekiko; izan ere, hirugarrenek lurralde indigenetan egin nahiko luketen edozein jardueratarako, beharrezkoa da onarpen libre eta aurrez informatua aplikatzea.

Herri indigenek in berbetan

HERRI INDIGENEN ESKUBIDEEN
DEFENTSAN SAREAK,
kontzientzia eta tresnak sortuz

• Espainiako estatuari dagozkionak

Kontuan hartuta estatu honek zer zeregin bete duen nazioartean –eta batez ere, Amerikako kontinentean–, garbi dago eginkizun garrantzitsua duela eragile gisa, aitortutako eskubideak aplikatzeari dagokionez. Hortaz, haren esku-hartzeak eragina izango du herri indigenen eskubideak behin betiko aitortu daitezen edo ez, eta aplikatu daitezen edo ez.

Ildo horretan, politikak, ez soilik garapenerako lankidetzaren arlokoak, baita kanpo-politikak, politika ekonomikoak, merkataritza-politikak eta abar eragina izango dute, babesle, bultzatzaile... izango dira, modu erabakigarrian, hirugarrenen politika publikoetan, egitura zinez demokratikoen osieran, nazioz haraindiko enpresek lurralde indigenetan eginiko jardueretan, beharrezko barne-araudiak sortuz, giza eskubide indibidualak eta kolektiboak bete ditzaten.

ACSUD
LAS SEGOVIAS
PAÍS VALENCIA

alterNativa
Intercanvi amb Pobles Indígenes

MUGARIK GADE
O.N.G.D. / G.G.K.E.
Declarada de utilidad pública

Con la co-financiación de

